

ИНДИГИР УОТТАРА

Муома улууһун
общественной-политической хаһыата
indigir-uottara@yandex.ru

12+

Хаһыат 1953 сыллаахха олохтоммута
Сэрэдэбэ, субуотаба тахсар

2020 с. КУЛУН ТУТАР 4 КҮНЭ С Э Р Э Д Э № 18 (5548)

Оройуон дьаһалтатыгар

ОРОЙУОН САЙДЫТЫН ТҮСТЭЭН

Олунньу 24-28 күннэригэр СР
Правительствотын 2019 сыллаабы
үлэтин отчуоттуур састааба Муома
оройуонугар үлэлэн барда. Бастагы күн
Правительство председателэ В.В.
Солодов бэйэтинэн кэлэн Хонуу
бөһүөлэгин олохтоохторугар отчуоту
онорбута.

Правительство чилиэннэрэ – СР тыатын
хаһаайыстыбатын министрэ А.П. Атласов,
транспорт уонна суол хаһаайыстыбатын
министрин солбуйааччы А.А. Филиппов,
инновация, цифровой сайдыы министрин
солбуйааччы Н.В. Гришаев, үөрэхтээһин
министрин солбуйааччы М.Ю.
Присяжний, олох-дьаһах коммунальной
хаһаайыстыбатын уонна энергетика
министрин солбуйааччы В.П.
Емельянов, үлэ уонна
социальной сайдыы министрин
солбуйааччы И.И.
Алексеев, тутуу министрин
солбуйааччы Е.Е. Афанасьев,
социальной харалтаттан М.В.
Коркина, П.М. Мигалкина,
доруобуйа харыстабылыттан
Дь.А. Чичахов, Арктика
министерствотыттан П.Ю.
Иванова, тыа
хаһаайыстыбатыттан И.М.
Баланов Муома оройуонун
бары нэһиликтэригэр
сылдьан олохтоохтору кытта
көрүстүлэр, тылларын-өстөрүн иһиттилэр.

СР транспортта уонна суол
хаһаайыстыбатыгар министрин
солбуйааччы А.А. Филиппов салалтагынан
Төбүлэх, Соболоох нэһиликтэригэр
сылдьыбыт бөлөх, тарыннаабыттан
уһуннук айаннаан, хайдах суоллаахпыт-
инистээхпитин эт харахтарынан көрөн
итэбэйдилэр.

Олунньу 28 күнүгэр оройуон
дьаһалтатыгар Правительство чилиэннэрэ
оройуон актыбын кытта көрүстүлэр.
Манна нэһиликтэрт баһылыктара А.В.
Андреев (Хонуу), А.А. Тарабукин
(Соболоох) уонна Б.И. Заровняев (Инди-
гир) кыттыны ыллылар.

Правительство чилиэннэрэ
нэһилиэнньэни кытта быһылгы көрсүһүү
хайдах сыаллаах-соруктаах барбытын,
оройуонна үүнэр сылларга ханнык үлэни
ытыары тустаах министерстволарынан
быһаарыстылар, Муома социальной-
экономической сайдыытыгар туһааннаах
тутуулары сүбэлэстилэр.

Туох кыаллара, кыаллыбата тутта

дьүүлэһиллэн истэ. Элбэхтэн абыһабы
билиһиннэрдэххэ, Хонууга балыһаны
2021 с., кыалыннабына Буор Сыһыыга 2021
с. Орто Дойдуга 2022 с. оскуоланы тутууну,
Соболообу 2021 с., Чуумпу Кытылы 2022 с.
оскуола массыналарыннан хааччыйары,
оптоволокону Төбүлэбинэн тардарга
бырайыагы онорору, олоххо-дьаһахха
"Ыраас уу" программаны киллэрини, о.д.а.
боппуруостар бэбиэскэбэ турдулар.
Барытын эрдэттэн былааннаан, бырайыагы
онорон, тустаах министерстволарга,
ведомстволарга киллэрэн, салгы

оройуоммутугар онкологтар биригээдэлэрэ
кэлэн үлэлэтэ. Кинилэргэ үс күн устатыгар
180 киһи көрдөрүннэ, анализтарын
туттарда. Нэһиликтэринэн
диспансеризация ытыллар, Кулун Өлбүт
бөһүөлэргэ аныгыскы нэдиэлэбэ буолуоҕа.
Улахан Чыыстайга нэһилиэнньэни көрө,
эмтии, бэрэбиэркэли стоматолог,
гинеколог-акушер барыахтара, итини тэнэ
ФЛГ-га олохтоохтору түһэри
ытыллыаҕа.

Социальной харалта салайааччыта П.С.
Федоров "Демография" национальной
бырайыак чэрчитинэн
быһылгыттан 65
саастарыттан үөһэ саастаах
дьону чугастаабы
нэһиликтэртэн
доруобуйаларын
көрдөрүнэллэригэр
масынынан
тиийэхтээхтэрин эттэ. Кулун
тутар бүтүүтүгэр социальной
харалтаттан Улахан Чыыстай
нэһилиэгэр баран
олохтоохтору кытта
көрсүөхтэрэ. Ааспыт
нэдиэлэбэ ыаллы Абыттан
социальной үлэһиттэр кэлэн

туруорсан үлэлэһии салһанар.

Якутторг АО «Туймаада-
Агроснаб» генеральной директора Н.Н.
Алексеев Муомаба кэлэн, оройуон
баһылыга И.П. Павловы кытта
нэһиликтэргэ сылдьан атыны-
эргизни, сыананы көрдө-иһиттэ.

Кыһынны суол сабыллара чугаһаатар
чугаһыыр, оройуонна кэлиэхтээх уматык,
оттук тургэнник кэмийгэр абыллыахтарын
наада. Манна ньиэп ыскылаатын,
коммунальной хаһаайыстыба,
электростанция салалталара үлэлэрин
күүскэ ытыллар. Хас да рейсинэн
масыналар ньиэп бордодукталарын
тиийэллэр. Муоматаабы ньиэп ыскылаатын
директора П.П. Ефимов бүгүндү
туругунан оройуон үрдүнэн барыта 5 тыһ.
62 туонна ньиэп бордодуктага кэлбитин
биллэрдэ. Бу күннэргэ тиийиигэ-таһыыга 41
масына сылдьар.

Киин балыһа кылаабына бырааһа
Н.Г. Павлова иһитиннэрбитинэн,

семинар ытыттылар.

"Арктика суоллара" Муоматаабы
учаастагы салайааччыта К.К. Терешкин
Абыыга биир тыраахтыр суолу онорууга
сылдьарын кэпсээтэ. Итини таһынан
оройуон территориятыгар үс тарын баарын
эттэ, тарыннары кыйа суоллар
оноһулуннулар. Бу күннэргэ тэрилтэ биир
үлэһитэ Дьокуускайга дробилканы
үлэлэтэргэ үөрэнэ барда.

Муома национальной нэһилиэгин
баһылыга А.В. Андреев: "Саас буолан эрэр,
сотору хаары ыраастаһын
субуотунньуктара ытыллыахтара. Бэйдэ
сылдьар ыттар ахсааннара абыһаабат.
Көрдөххө, улахан анардара
моойторуктаахтар, манна рейдэлэри
тэрийиэхтэрэ, ыстараап түһэриэхтэрэ", –
диэтэ.

Сааскы ыйдарга ытыллар үлэлэри
үмүрүтэн, кыстыгы этэннэ түмүктүүххэ.

«Муома оройуона»
МТ пресс-сулуспата.

СИРИ СИКСИГИНЭН

СӨ. ХИФУ Медицинскэй институтун профессора, мэдисиннэ билимин доктора, Арасыйгатаабы профессордар муньнахтарын Саха сириинээби салаатын бэрэсэдьээтэлэ Дарима Гармаева каадырдары иити туһунан санаатын үлэстэр. — Федеральной былаастар олохтоох каадырдар эргийиннэртэн баралларын тохотор сылтан, эби буддүйөт миэстэлэрин киин үөрэх тэрилтэлэригэр биэрбэккэ, олохтоох үрдүк үөрэх кыһаларыгар биэрэр сабадаланар. Бастатан туран, эдэр аныгылы көрүүлэх каадырдарга наадынар территорияларга болжомтолорун ууруохтара. Ити саналы тэрлиингэ уһулуччу миэстэни Уһук Илин үрдүкү оскуолата ылыаба. Бу эргийиннэ уонунан инвестиционнай бырайыактар үлэбэ кирииллэрэ уонна киһи хапытаалын сайыннарыы Агентствота иһитиннэринэн, 2025 сылга 120 тыһыынча үлэ миэстэтэ баар буолара сабадаланар. ХИФУ-га барыта 20 тыһыынча устудуон үөрэнэригэр 6 тыһыынчатан кэринэ арктическай бырагырааманан үөрэнэр. Профессорскай-преподавательскэй састаапка улахан дефицит суох. Ол эрээри, идэ таһымна үрдэтиигэ айан суола, араас таһымнаах кэмпириэсийэлэргэ кыттыы элбэх ороскуоту эрийэр. Итиннэ даһатан, «Уһук Илин профессора» дин олоххо кириэрэри турар бырагыраамаба киин үөрэх кыһаларын профессорскай-преподавательскэй састаап квалификацияны үрдэтэр салаатын киллэрэргэ этии киллэрэбин.

СӨ. Арктикатаабы культуура уонна искусство институтун устудуоннара уонна преподавателлэрэ Новосибирскайга буолбут «Ювелирная Сибирь» дин норуттар икки ардыларынаабы быыстапкаба ситиһилээхтик кытыннылар.

Быыстапка дүүллүүр сүбэтэ институт «Художественный металл» салаа устудуоннара онорбут үлэлэрин сэргээтилэр. Ол курдук, Варвара Соловьева онорбут «Бэйбэригэр эмээхин» үлэтэ «Оригинальная ювелирная пластика» номинацияба кыһыл көмүс мэтээли ыла. Отгон Александра Федорова, Ариан Егоров, Августина Титова үлэлэрэ норуттар икки ардыларынаабы быыстапка грамотатынан бэлиэтэннэ. Доцент Никита Васильев салайааччылаах устудуоннар үлэлэрэ араас таһымнаах күрэхтэһиилэргэ куруук инники күөһү сылдыар.

«Ювелирная Сибирь» куонкурс түмүгүнэн, Арктикатаабы институт устудуоннарын «Наследники Даниила мастера» быыстапка-куонкуруска ындырдылар.

СӨ Нэһилииннэ дьарыктаах буолууттар сударыстыбаннай кэмтигэтэ үлэ ырынаагы харыстыырга уонна олохтоох үлэтэ суох дьон ахсаанын аһыйатарга Саха сиригэр виза ылан үлэтин кэлэр омок дьонун ахсаанын наматарга үлэлэр. Ол курдук кинилэргэ бэриллэр квота сыл ахсын аччаан (2015 с. – 1145, 2016 с. – 944, 2017 с. – 331, 2018 с. – 215, 2019 с. – 181) иһэр. Уһук Илин үрдүнэн өрөспүүбүлүкэбэ омок дьон үлэтин кэлэригэр саамай аһыйа квота бэриллэр. edersaas.ru Патенна олобуран үлэтиир омок дьонун үлэбэ ылар 2019 сыллаахха Ил Дархан 442 №-дээх кулун тутар 27 күнүгэр тахсыбыт ыһаагынан бобуллубута. Ол курдук омок дьон патенынан аты-эргин салаатыгар, тыа хаһаайыстыбатыгар, баһыктыаһынга үлэтииллэрэ хааччахтамыта. Ону таһынан, үлэ бэрээччилэр кэли омукарта таксига үлэлэтэллэрэ, таһааһы тиэтиигэ суопарынан ыдалара бобуллубута. Доруобуйа харыстабылын, үөрэх кыһатын тэрилтэлэригэр омок дьонун үлэбэ ылыы эмиз хааччахтамыта. Мигрантарга уопсайа үлэ 33 көрүгэ бобуллан турар. Саха сиригэр үөрэбэ, уопута суох омок дьон тобо анһан кэлэрин тохотор сылтан РФ субъектарын кытта тэннэн көрдөххө, үлэ патенын саамай үрдүк сыаната 2019 сылга 9335 солкуобай олохтоомута. Манньк хааччахтааһын, бастатан туран, олохтоох дьон үлэ буларыгар табыгастаах усулуобуйаны тэрийдэ.

«Саха сир», edersaas.ru.

В Якутии стартовал форум Волонтеров культуры

Сегодня, 27 февраля, в историческом парке «Россия -- моя история» состоялось торжественное открытие Первого республиканского форума Волонтеров культуры.

Мероприятие проводится с целью формирования сообщества активных и неравнодушных граждан, лидеров общественного мнения, участвующих в волонтерской деятельности в сфере культуры, реализующих социально значимые проекты и инициативы, в том числе направленные на сохранение культурного наследия народов Якутии, восстановление памятников истории и культуры, организацию туристических маршрутов и культурных пространств в населенных пунктах.

«Сегодня вся наша республика пронизана движением волонтерства: от юга до севера, от запада до востока», — отметила заместитель Председателя Правительства Якутии Ольга Балабкина, открывая форум. Вице-премьер поздравила участников мероприятия со знаменательным событием от имени Главы Якутии Айсена Николаева и председателя Правительства республики Владимира Солодова.

Ольга Балабкина напомнила, что первые волонтерство официально в Якутии появилось тогда, когда все были объединены одной идеей международного проекта «Дети Азии», что дало толчок к развитию этого движения. Позже волонтеры стали появляться во всех сферах.

По мнению зампреда, волонтерство в сфере культуры уходит корнями в традиции народов. «И везде в учреждениях культуры, особенно в музеях, виден добровольный вклад жителей республики в сохранение и продвижение культурного наследия. Первый форум — это только начало пути», — подчеркнула вице-премьер и пожелала собравшимся плодотворной работы на площадках форума.

Руководитель Дирекции общественного движения «Волонтеры культуры» Дарья Жукова, приветствуя участников форума, отметила, что за этот год в республике сделана большая работа по продвижению волонтерства в сфере культуры: «Органы власти беспрецедентно помогают в этом, и работа выстроена максимально комфортно». Почетный гость форума пожелала успехов в реализации проектов по сохранению культурного наследия с участием неравнодушных людей — волонтеров.

В своем выступлении министр культуры и духовного развития Якутии

Юрий Куприянов обратил внимание на то, что республика первым на Дальнем Востоке проводит такой форум и привел пример создания фильма «Тыгың Дархан», который стал народным проектом с участием многих жителей республики. Министр выразил благодарность волонтерам Централизованной библиотечной сети республики за реализацию проекта «Читаем вместе». Якутия вошла в тройку самых читающих регионов страны.

Юрий Куприянов также напомнил о проекте «Помним... Сохраним нашу память», в котором самое активное участие принял Глава Якутии Айсен Николаев, и высказал пожелание, чтобы проект получил дальнейшее продвижение.

В течение двух дней на площадках форума более 200 представителей общественных формирований, организаций и учреждений из 12 улусов и городов республики обсудят проекты и инициативы, планы совместной работы по приумножению культурного и духовного наследия.

В России концепция общественного движения Волонтеров культуры была презентована в августе 2018 г. на Всероссийском образовательном форуме «Таврида». В 2019 г. Министерство культуры РФ включило в Национальный проект «Культура» федеральную программу «Волонтеры культуры». 12 марта 2019 г. на базе Ассоциации волонтерских центров создана Дирекция общественного движения «Волонтеры культуры».

В республике появится сеть волонтерских центров на базе образовательных, государственных, общественных организаций, учреждений в сфере культуры.

Организаторами первого на Дальнем Востоке форума Волонтеров являются Министерство культуры и духовного развития РС (Я), Департамент РС (Я) по охране объектов культурного наследия, Центр по работе с волонтерами РС (Я), Ассоциация волонтерских центров.

Пресс-служба Главы и Правительства РС (Я). Фото автора.

Муома орто оскуолатын 90 сылыгар

ҮҮНЭ-САЙДА ТУР, ТАПТАЛЛААХ ОСКУОЛАБЫТ!

Олунньу 29 күнүгэр оскуолаба үөрэммит кэрэ кэмнэри, оҕо сааһы санаан, биригэ үөрэммит доботторбутун, үөрэппит учууталларбытын көрсө Муома орто оскуолата төрүттэммитэ 90 сыллаах үбүлүөйүн тэрээһиннэригэр сырыттыбыт. Оскуолаба араас көлүөнэнэн үөрэммит дьон кылааһынан кэлбиттэр. Анаан-минээн ыраах сирдэртэн кэлбиттэр эмиз бааллар.

Лоп курдук 10 чааска "Переключка поколений" диэн үөрүүлээх линейка буолла. Оскуоланы бүтэрбиттэр үөрүүкөтүү ортотугар көлүөнэлэринэн, бүтэрбит сылларынан колоннанан

история учуутала А.Н. Антоева "СР үөрэхтээһинин туйгуна" бэлиэнэн наҕараадаланаллар.

Орубуна 50 сыл анараа өттүгэр 1969-1970 үөрэх дьылыгар үөрэммит «Кыһыл көмүс выпуһу» чиэстээһин долгутуулаахтык барда. Онно үөрэммит оҕолортон М.И. Коротких, И.И. Захарова, М.Е. Хабарова, Ю.Е. Никулин, Е.А. Ефимова, Т.Н. Никулина көрсүһүүгэ кэлбиттэр.

Оскуола музейнн директора А.И. Никулина

үтүө суобастаах үлэлэрин иһин Муома орто оскуолатыттан эбии үөрэх педагогуна үлэлээбит В.А. Никулина "РФ иитиигэ уонна үөрэхтээһиннэ бочуоттаах үлэһитэ" бэлиэнэн, физкультура учуутала Р.Е. Слепцов,

саасытын санаатыбыт, олохпугар ылбыт билиибитин хатылаатыбыт. НВП уруогар Калашников автоматын ыһыга-хомуйууга, саанан сыалытыгыга холоннубут. Физкультураба баскетболлаан мээчиги корзинаба ырахтыбыт. Химия уруогар араас бэссэстибэлэри кытта булкуйан глюкозаны хайдах булары үөрэттибит. Учууталларбыт Р.Е. Слепцов, А.П. Эверстова уроктарбытын бэркэ ыттылар. Биһиги көлүөнэбит салайааччытынан Т.И. Данилова сырытта.

Ити кэнниттэн тото-хана аһаан баран, араас тэрээһиннэргэ сылдьан

уонна история учуутала А.Г. Степанова Муомаба оскуола аһыллыбыта 90 сылыгар анаан тахсыбыт "О школе любовью" диэн кинигэни билиһиннэрдилэр. Антонина Ильинична кинигэ тахсытыгар көмөлөспүт бары дьонно махтанан

дуоһуйдубут. "Оскуола архыбыа" киинэ салаата үлэлээтэ. Оскуола музейгар нуучча тылын учуутала М.И. Соркомова төрөөбүтэ 75 сылыгар урок ытылынна. Мария Ивановна олобун, учуутал идэтин баһылаан, оҕолору үөрэппит кэмнэрин туһунан ахты урук буолла.

Киэһэ "Үбүлүөйгүнэн, тапталлаах оскуолам!" бырааһынньыктаабы кэнсир, сынһалан киэһэтэ үгүс дьону түмтүлэр. Сарсынны күнүгэр "Илибиттэн ылсыабын, доботтоор!" үөрүүлээх бизчэр педагогтарга ытылынна.

Т. СЛЕПЦОВА.

хааман актовай саалаба киирэллэр. Сылларынан ынырыгыга бэйэлэрин уйдэрэллэр.

Муома орто оскуолатын араас сылларга бүтэрбиттэри оскуоланы 1983 сыллаахха бүтэрээччи, оройуон аба баһылыга И.П. Павлов истинник эбэрдэлиир. Салгыы СР үөрэбин министрствотыттан, Ил Түмэнтэн, оройуон дьаһалтатыттан, үөрэх оройуоннаабы управлениеттэн үөрэххэ, билиигэ уһуяаччы мааны учууталларбытыгар, үлэ бастынарарыгар, педагогическай үлэ ветераннарарыгар наҕараадалар туттарыллаллар. Таһаарылаах уонна

туран, саамай сүүрбүткөппүт оскуола директорыгар В.В. Тихоноваба, педагогическай үлэ ветераныгар В.В. Жирковаба буруолуу сылдьар кинигэни туттарда.

Линейка кэнниттэн эмиз көлүөнэлэринэн "Оскуолатаабы сыллар долгуннарынан" диэн бэһилэй, көрдөөх уроктар сабаланаллар. Манна спорт саалатыгар НВП, физкультура, онтон химия уроктарыгар сылдьан оҕо

СӨ Правительствотын отчуотугар

ЧЫЫСТАЙГА ПРАВИТЕЛЬСТВО ОТЧУОТУН ТУЛА...

Правительство отчуотун истээри култуура дьэитигэр сүүһүнэн киһи муһунна. Саха сириг тыатын хаһаайстыбатын миниистирэ **А. П. Атласов** салайааччылаах правительственной бөлөх Чыыстайга кэлэн 2019 сылга Саха сириг правительствота туох үлэни-хамнаһы ыппытын, инники соруктарын туһунан отчуоттаата. Отчуот сүннүүнэн олохтоохтор ыйытыылара уонна тыл этиилэрэ, онно кэлбит бөлөхтөн туһааннаах салайааччылар эппиэттэрэ буолла.

Табаһыт И. Е. Слепцов, «Саркычаан» община салайааччыта: – Таба маршрутун сирдэригэр лицензия бэриллэр дуо? Ылар харчыбыт тобо быһылынна диэн ыйытыгыгар тыа хаһаайстыбатын министрствотун Хотугу сиргэ үгэс буолбут салааны сайыннарыыга отделин салайааччыта **И. М. Баланов:** «Таба ийтиитигэр үлэири дьоннор маршрутуктун докумуоннуурга тигэйин» диэн сүбэлээтэ. Таба көрүллэр харчы табаны күһүнү аабынан толору бэриллэр, онтон сайынны бэс ыйыгар аабыыга төһө таба элбээбитэ, көбүрээбитэ учуоттанан, таба итээбит буоллабына, бэриллибит харчытан көбүрээтэн төттөрү тутан ылааллар диэн быһаарыы биэрдэ.

Үлэ, социальной сайдыы миниистирин бастакы солбуйааччыта, улууспут куратора **И. И. Алексеев** элбэх киһи болжомотун тардан, инникитин сөһү ийтиитинэн дьарыктанар дьоннор соцконтрагынан туһанахтарын сөбүн; урут кырдыаҥастар, кыамматтар дьэилэрэ улуус аайы баар этэ, олоҥор дьэилэр буолан бобуллубуттарын, Саха сиригэр билигин таас дьэилэр эрэ элбэх суумаҕа тутуллан үлэиллэр, ол барыта улуус аайы кыаллыбат; 5 оҕоолох ыалларга 1,5 мөл. солк. бэриллэрэ учуоттатыллыбытын, бэһис оҕо хаһан төрөөбүтүнэн санаттан учуоттатыллыбын, салгыы сааһыланар диэтэ. Уочаракка 1800 ыал баарыттан 400 тахса ыал туһаммыт, 2019 сылга ол иһигэр 131 ыал туһаммыта иһилиннэ. Саха сиригэр эрэ сэрэи сылларын оҕолоругар 3 тыһ. солк. Улуу Кыайыы 75 сылыгар бэриллиэбэ. Социальной программанан Муомаҕа барыһахтары таһарга 1 массына бэриллэрин туһунан иһитиннэрдэ.

Доруобуйа харыстабылыгар эмиир өнө

хонтуроолун салайааччыта **Дь. А. Чичахов** Чыыстай дьонун долгутар врачка наады арсытыы кыһалҕабытыгар, 8 ый тухары кэтэспит врачпыт – земскэй доктор ананан кэлэрин өссө да кэтээрбитин, 2024 сылга Чыыстайга сана балыыһа тутуларын кэспээтэ. Тиис враһа график быһытынан сылга иккитэ кэлиэхтээбин, санаторнай-курортнай

картаны маннаабы анализтарынан врач биэриэн сөбүн, билинни туругунан бу проблеманы Чыыстайга ылаалларын өссө төгүл кэспээтэргэ былааннанна. Эмп сыаната Россияҕа биир, транспортнай ороскуота эрэ эбиллэр. Сорох эмтэр, чааһынайдар эрэ хааччылар буоланнар, сыаналара үрдүк диэн олохтоохтор **Е. М. Винокурова, А. Е. Тарабукина, о. д. а. этиилэригэр** хоруйдаата.

Академик Черскэй саҕаттан салыннарбыт Чыыстай Өймөкөөннөөбөр да ордук тымныйарынан хочолунайга, үрдүк хаачыстыбалаах дизельгэ, теплотрассаҕа наадыыбыт – тыын боппуруос.

Өрдөөнүттэн ытык кырдыаҥастар, инбэлииттэр, табаһыттар ааттарыттан туруорсар **Н. К. Черемкин, М. И. Громова, Ю. Г. Тарабукин, С. П. Васильев** этиинилэригэр **ОдьУоКХ** министрин бастакы солбуйааччы **В. П. Емельянов** толору эппиэттэри биэрдэ.

Ил Дархаммыт **А. С. Николаев** кэлэ сылдьан улуус баһылыга **И. П. Павлов** туруорсан сана хочолунай, дизель, о. д. а. боппуруостар олоххо кириэргэ былааннанан, 2024 с. диэри бөһүөлөк барыта ититиллэрэ Вячеслав Павлович этиитигэр өссө төгүл бигэргэтилиннэ. **В. П. Емельянов** олохтоох дьаһалта дьону мунһан, сүбэлэһэн суһаллык докумуоннары онороругар соруудахтаата, анал үөрэхтээх специалисттар көмөлөрүнэн капиталнайдык, хаачыстыбалаахтык хочолунай, теплотрассаны тардыы оноһуларын бэйэтэ бэрэбиэркэлирин мэкэтиллээтэ. 2022 сылга ититилии кириэрин, быйыл теплотрассабытын, ыарахан усулуобуйаҕа үлэири кочегардаах хочолунайдары өрөмүөннээһингэ 4,5 мөл. солк. көрүллүө, үлэ барыа диэтэ. Сыл аайы чоҕу тийии кээмэйэ улаатан иһэрин иһитиннэрдэ.

Правительственной биригээдэ салайааччыта **А. П. Атласов** сэрэи кэмигэр «Сугун», «Борулдуолаах» ГУЛАГ-тар үлэлээбит сирдэригэр радиацияны

бэрэбиэркэлири тустаах тэрилтэлэргэ тирэдиэм» диэтэ.

Оскуола директора **А. П. Петрова** ыйытыгыгар **ДьГТХА**-ҕа таба кафедра аһыллан үлэири турарын, график быһытынан семинардар ытыллалларын, агрооскуолаҕа эбии көмө боппуруостарын тирээрин туһунан этилиннэ.

«Аан Айылҕа» национальнай паарка инспектора **В. П. Стрекаловскай** Эһэлээх резервациятыгар сылдьарга бензининэн хааччылыы олус кэмчитин, онон өссө эбии бензин көрүллэрин ирдээргэ көрдөспүтүн кэспээтихпит диэн эрэннэрдилэр.

Улуус баһылыга **И. П. Павлов** бензининэн хааччылыыга Саханефтегазсыты кытта сөбүлэһии түһэриллэн бүттэбин тигэйиллэрин; Чыыстай-Хонну-Дьокуускай рейсинэн авиация сылдьара үөрэтиллэ сылдьарын

иһитиннэрдэ; медицинскэй бөлөх эһиитигэр Чыыстайга сиригэр суолланан кэлэрэ табыгастаабын ыйда.

И. П. Павлов Муомаҕа үөрэхтээһин 90 сылынан түөскэ эттиллэр бэлиэтири олохтоох кырдыаҥас учууталларга **Т. И. Слепцоваҕа, М. И. Громоваҕа** үөрүүлэх быһыыга-майгыга туттарда.

Мунһах кэнниттэн правительство отчуотун биригээдэтэ Худи-Харючи аатынан община ыстаадагыгар сылдьан хоту дойдуну маанылаах кыһылара – Муома табалара уратытык кынталдыыа сииллэрин көрөн астынан, табаһыттары кытта ир-хоро кэспээтэн, санаа атастаһан кэлилэр.

Сарсынны күнүгэр биригээдэ биридүүлээн дьону кытта көрсүһөн туох кыһалҕа, инники сайдыыга туох үлэ барарын туһунан истинник, дьыалабыайдык кэспээтилэр, олохтоохторго ситиһиилээх үлэни, үөрэни, дьолу-соргуну, доруобуйаны баҕардылар, актыыбынайдык кыттыгыттарыгар махтанналар. Олохтоох дьаһалта, нэһилиэннэ кэлбит дьонно ытыктабылларын биллэрэн махтанналар.

**М. И. ГРОМОВА,
Р. Г. ДЕГТЯРЕВА.**

Поступило более 900 поправок в Конституцию Российской Федерации

В рамках работы над поправками в Конституцию Российской Федерации уже поступило порядка 900 поправок. Об этом 26 февраля, начиная встречу с рабочей группой по подготовке предложений о внесении поправок в Конституцию РФ заявил глава государства Владимир Путин.

«Работа над поправками идёт очень активно. По имеющимся у меня данным, уже поступило где-то порядка девятисот предложений. Они носят серьёзный, содержательный характер, практически по всем направлениям нашей жизни, жизнедеятельности государства, поступают от разных людей, и поэтому посвящены важнейшим, но разным темам», – сказал Владимир Путин.

По данным сопредседателя рабочей группы по подготовке поправок в Конституцию РФ, председателя комитета Госдумы по государственному строительству и законодательству Павла Крашенинникова, более 600 поправок поступило от общественных объединений и граждан, членов группы. «Около половины из них тем или иным образом учтены в тексте законопроекта. Число официальных поправок от субъектов права законодательной инициативы, внесённых в профильный комитет, перевалило за 300», – добавил глава профильного комитета

Госдумы.

По данным парламентария, самое большое внимание граждан привлекают социальные темы, политическая реформа и обеспечение территориальной целостности страны.

Так, на первом месте обращения, посвященные закреплению гарантий социального обеспечения в Основном законе. «Среди официальных поправок в комитет такие предложения составляют четверть от общего количества. Что касается поддержки, социологи нам говорят, что свыше 97 процентов граждан поддерживают эти поправки. Указание на ежегодную индексацию пенсий и увязка МРОТ с величиной прожиточного минимума укрепляют позитивное отношение к этим предложениям», – добавил Клишас.

На втором месте – поправки по защите и поддержке семьи, сохранению традиционных семейных ценностей, на третьем месте – поправки, касающиеся международного права. Это поправки по обеспечению территориальной целостности и суверенитета государства. «Здесь удивительная ситуация, поправки стали поступать с прошлой недели с такой невероятной динамикой после яркого выступления Владимира Машкова. Поддержка этих поправок тоже высокая:

«за» – 90 процентов», – пояснил он.

Четвёртое место занимают поправки по культуре и национальному самосознанию.

Также традиционно большое внимание уделяется институтам власти, особенно субъектам права законодательной инициативы. «Соответственно, много, подчеркиваю, официальных поправок, касающихся Федерального Собрания – 19 процентов, Президента – 13 процентов, Правительства – 11 процентов, судебной власти и прокуратуры немножко меньше – девять процентов», – сообщил сопредседатель рабочей группы. Кроме того, по словам Клишаса, на последнем этапе «оживились» и активно вносятся поправки, касающиеся информационных технологий. Сейчас уже в комитете более 10 процентов таких поправок.

«Мы выходим на финишную прямую. Постараемся добиться качественного результата. Будем предлагать рассмотреть проект во втором чтении 10 марта», – подчеркнул Андрей Клишас.

Прием поправок в Конституцию Российской Федерации продлён до 2 марта.

Пресс-служба Главы и Правительства РС (Я).

Өрөспүүбүлүкэбэ

АЙСЕН НИКОЛАЕВ: "ӨЛҮӨНЭ МУОСТАТЫН БЫРАЙЫГА — ӨРӨСПҮҮБҮЛҮКЭБИТ УЛАХАН СИТИИИТЭ"

«Ил Дарханнын кэспэтин» биэрингэ Айсен Николаев Саха сирингэр тырааныспар ситимин сайдытыгар сийлини тохтоото.

– Россияҕа төһө да биир саамай улахан субъект буолбуппун үрдүнэн биһиги араас олобун. Тоҕо диэтэр Саха сирин улахан өрүстөрүтү улуу Өлүөнэ, Бүлүү, Алдан ситимнэрэ арааран, үс аңы олобун. Дьокуускай куорашыт сылга 5-6 ыйы быһа атын нэһилиэнньэлээх пууннарбытын кытта үөһөн эрэ сибээстэһэр кыахтаах. Кылгас кэмнэ кыһынны суолбут турар, пароммут сылдыар. Итинник араас олобун тырааныспар, таһаҕаһы тиэрдии өттүгэр үгүс ороскуоту көрсөбүт. Суолларбыт, муостабыт суох буолан, бу дьон олобун хаачыстыбатыгар охсор, сыанабыт үрдүк. Биир кэлим тырааныспар ситимэ өрөспүүбүлүкэбитигэр хайаан да наада, – диин биэрингэ санаатын эттэ.

Айсен Сергеевич бэлиэтиринэн, Өлүөнэ муостата хайаан да баар буолуохтаах.

– Билигин концессионнай сөбүлэни тунһарыллан үлэһэ киирдэ. Быйыгы 2020 сылбыт бырайыактааһынна барыахтаах. 2021 сылтан баараҕай тутуу саҕаланар, 2025 сылга түмүктүөхтээхпит. Биһиги ааҕарбытынан,

федеральнай бүддьүөт 70-тан тахса %, өрөспүүбүлүкэбит 10-тан тахса %-нын биэриэхтээх, атын чааһын чааһынай инвестордар бэйэлэрэ киллэрэллэр. Өлүөнэ муостатын тутуута туох баар бырагыраамаҕа барытыгар киирдэ. Сэтинньи ыйга дойдубут бэрэсидьинин Владимир Владимирович Путины кытта көрсүһүү кэнниттэн, кини бу бырайыак булгуччу олоххо киириэхтээх диин дыһала тахсыбыта. Муостабыт тутуута аан дойдуга биир саамай уустук бырайыагынан буолан турар. Сааскы муоспут хамсааһынын, тыйыс тымныларбытын бары бэркэ диин билэбит. Улахан тимир конструкциялар манньк усулуобуйаҕа бэйэлэрин хайдах көрдөрөллөрө үчүгэйдик үөрэттиллэ сылдыар кэмигэр муостабыт тутуулан эрэр. Саха сирэ эрэ буолбакка, Россия барыта улахан бырайыак курдук көрөбүт. Россия биир саамай улахан корпорацията “Ростех” уонна дойду үрдүнэн судаарыстыбаннай-чааһынай тутууга саамай элбэх сакаастаах “ВИС” корпорация бэйэлэринэн кэлиилэр. Науканы, аныгы технологиялары, үбү-харчыны холбоон, ити курдук улахан тутуу тахсар кыахтаах. Онон муоста бырайыага хамсаабыта – өрөспүүбүлүкэбит улахан ситиһиитэ. Бэрэсидьиммит В.В.Путин өрөспүүбүлүкэни өйөөбүтэ, саамай улахан

көмө буоллаҕа дии.

Ил Дархан кэлэр сылларга тутулуохтаах Бүлүүнү Үөһээ Бүлүү таһыгар туоратар уонна Алданна тахсар Хаандыга таһынан муосталар туһунан кэспээтэ.

– Ити үс улахан муоста уонна Бүлүүгэ дьоҕус муосталар тутулунахтарына, биһиги Мирнэйтэн Магаданна тийэр суолланы ахтаахпыт. Биһиги өрөспүүбүлүкэбитин холбооммут, өрөспүүбүлүкэбит собурууттан Дьокуускайга, онтон Мирнэйтэн Халымаҕа диэри биир ситимнэнэммит үлэлиир кыахтанабыт. Тырааныспар туһунан этэр буоллахха, бэрэсидьиммит өйөөн Уһук Илин бырагырааматыгар киирдибит. Бэйэтэ туспа үп-харчы көрүллэн, Саха сиригэр 16 аэропорт тутулла, санардан оноһулла турар. Аны ааспыт сылга Аллараа Бэстээххэ диэри тимир суолбут кэлэн, пуйаастар тохтообокко сылдыар буоллулар. Ити барыта биһирдэ саҕаланан кэмигэр ситтэбинэ, сыана түһүөхтээх, дьон айанныырыгар чэпчэки буолуохтаах, олохпут сайдыыта бэрт тэтимнээхтик барыаҕа, – диин Айсен Сергеевич тоһоҕолоон бэлиэтээтэ.

«УлусМедиа» сайтан.

Эцэргэлибит!

Улуустаагы киин балыыһа коллективын аатыттан улуус бары олохтоохторун, Муома оскуолатыгар араас кэмнэргэ үлэлээн ааспыт, үлэли сылдыар бары учууталлары, бүттүүн коллективы, бары выпускниктары Муома оройуонугар үөрэбири тэриллибитэ 90 сыллаах өрөгөйдөөх юбилейынан эбэрдэлибит!

Муома оскуолатын бүтэрэн, кынат аннынан элбэх оҕо эмчит идэтин баһылаан, дьон доруобуйатын туһугар

олохторун анаабыттар аҕыйаа суохтар, билигин да биһиги ортобутугар үлэли-хамсы сылдыбаллар.

Күндү учууталларбыт, өр сыллаах, бэринилээх үлэбитин үрдүктүк сыаналыбыт уонна махтанабыт, эһигинэн киэн туттабыт.

Барыгытыгар уһун, дьоллоох олоҕу, үлэбитигэр ситиһиилэри, кытаанах доруобуйаны баҕарабыт, дьиэ кэргэннит туруктаах буолуохтун, ил-эйэ энэрдэстин!

Муома орто оскуолатын 90 сылыгар

МАХТАНАБЫН ЭЙИЭХЭ, ОСКУОЛАМ!

Биһиги оскуоланы бүтэрбиппит хайы-үйэ 40 сыл буола охсубут, быйыл оскуолам 90 сыла. Бу элбэх дуу, кыра дуу? Эргитэ санаахтаа, уһун курдук, оттон олох хаамытынан биир түгэн. Бииргэ үөрэммит оҕолорум эһэ, эбэ буолан олоҕоллор. Тус бэйэм ахтан-санаан аастахпына маннык. Бастагы учууталым Старкова Екатерина Тарасовна мин ийэбин Слепцова Акулина

Васильевнаны, убайбын Андрей үөрэппитэ, кинилэр эмиэ бастагы учууталлара. Онон кини мин дьиэ кэргэн үс кинитин үөрэппитэ. Үөрэхпин бүтэрэн да баран Екатерина Тарасовнаны көрүстэхпинэ, олус үөрэн кэпсэтэр этибит. Олус холку, үчүгэй майгылаах, дьиннээх учуутал этэ. Кини уола Саня эмиэ биһигини кытта үөрэммит буолан, кини дьиэтигэр сылдыар этим. Начаалынай кылаас кэнниттэн нуучча тылын учуутала Соркомова Клара Ивановна биһиэхэ кылаас салайааччыта этэ. Икки сыл тулуйан үөрэппитэ. Биһиги толлор этибит, оскуолабыт директора Соркомов Егор Егорович кэргэнэ буоллаҕа. Егор Егорович курдук дириэктэр билигин да сэдэх буолуо, дьиннээх дириэктэр этэ. Хохугар элбэхтэ киирэн турабыт. Саамай аһынарым диэн Стручков Андрейга баянын туттаран кэбиһэрэ, биһиги устуул тутар этибит. Пахай, билигин итинник гыннаахха, сонно оскуолаттан үүрэллэр. Оттон биһиги курдук орой мэниктэри Егор Егорович курдук киһи тутар этэ буоллаҕа. Клара Ивановна үөрэппит кымньылаах үнкүүтүн билигин да умнубакка сылдыабын.

Сэттис кылааска Акимова Мария Николаевна диэн саха тылын учуутала кылааһынньыктаабыта. Сахаттан уһун, олус кыраһабаай этэ, таптыыр этим, ол гынан урогун үөрэтэрбин өйдөөбөспүн. Кини Тааттаттан төрүттээх, билигин гимназия учуутала Ытык Күөлгэ.

Доруобуйата тулуйбакка, дойдутугар төннүбүтэ. Эмиэ уларыйар буолла салайааччыбыт. Бу сырыыга Попова Галина Семеновна диэн эдэркээн физика учуутала кэлбитигэр, киниэхэ саамай үчүгэй кылаас диэн биһигини биэрбиттэр. Билигин көрүстэхпинэ: «Сүрдээх кылаас этигит, баттабым туран хаалара», – диір. Билигин Саха сиригэр биллэр учуонай, ХИФУ профессора, мин монографиям рецензэнэ, онон сибээспитин быспаппыт. Кини миһигин физикаҕа олус бэркэ үөрэппитэ. Дэлэбэ физматоллимпиадаҕа миэстэлэһиэм дуо. Онон юри чилиэннэрэ Дьокуускайдаагы физматоскуолаҕа ыытаары гыммыттарын барбатабым, билигин кэмсинэбин. Баҕар, биир эмэ үчүгэй сүбэһит баара буоллар, барыах эбиһин.

Тохсус кылааска эмиэ сана кэлбит учууталга Черемных Елизавета Николаевнаҕа биһиги кылааспытын биэрбиттэрэ. Кини ыраах Москва аттыгар баар Фрязино диэн куораттан кэлэн, нуучча тылыгар үөрэппитэ. Елизавета Николаевнаны кытта бэрт өргө дири суруйса сылдыбытым. Бүтэһик, онус кылааспытыгар, эмиэ нуучча тылын учуутала Никулина Акулина Егоровна салайбыта. Эмиэ биһиги кэннибиттэн оскуолаттан уурайбыта. Билигин Дьокуускай куоракка сизнэрин көрөн олоҕор, дэн эрэ кэпсэтэбит. Ити курдук элбэх кылаас салайааччылаах кылаас этибит. Баҕар соботох, хатыламмат кылаас буолуохпут.

Мань таһынан тус бэйэм санаабар Евгений Тикунев миһигин математикаҕа сыһарбыта, олус үчүгэй учуутал, биһигини тулуйбакка, оскуолаттан барбыта. Математикаҕа кырдык үчүгэй этим, кылааспар оҕолорго суоттаан биэрэрим контрольнайдарын уонна дьиэтэҕи үлэлэрин.

География учуутала Жирков Василий

Дмитриевич миһигин олус сөбүлүүр этэ, атын көрүүлээххин диірэ. Дуобакка да үөрэппитэ. Кини эрдэ олохтон туорабатаҕа буоллар, баҕар, биолог эбэтэр географ идэтин баһылыа эбитим буолуо. Кини суох буолбутугар олус да хомойбутум, ол баас билигин да баар. Биология учуутала, таптыыр учууталбыт Жиркова Валентина Васильевна кинилэр, кинигэлэр ис хоһооннорун тустарынан кэпсиірэ билигин да кулгаахпар иһиллэр.

Өссө да элбэх учууталларбын ахтыам этэ. Александр Карпов уонна Леонид Байшев муус аннынан балыкты сырыттаһытына элбэхтэ тутан, «чекист» диэн мэниэбитин ылаалара. Сүрдээх үчүгэй дьон этилэрэ, астарда да мааны буолара, ону үөрэнэччилэрин кытта үллэстэр буолаллара. Ол кэм үчүгэй да этэ.

Үөрэнэ сылдьан чугас доботторум Уппаан Старков, Федя Фоменко, Тимоха Стручков, Сашка Герасимов, Жора Николаев у.д.а., хомойуох иһин, билигин бу сиргэ суохтар. Кинилэри кытта бултаан, балыктаан, таһырдыа оонньоон, оҕо сааспыт биллибэккэ ааспыта.

Билигин бэйэм эһэ буоламын сизммин көрөбүн. Кыһым оскуолаҕа үөрэнэр буолан, эдэрчи санаалаахпын. Билигин наукаҕа үлэлиир буолан, кандидат степенин ситиһиилээхтик көмүскээбитим, онон биһиги кылааспытыттан биир киһи учуонай ааттаах. Бииргэ үөрэммит оҕолорбунуун билигин да куруук билсэ турабыт, сибээспитин быспаппыт. Кинилэр элбэх оҕолоохторун, сизнээхтэрин истэ-истэ олус үөрэбин уонна уһун дьоллоох олохтоох дьон буоллуннар диэн баҕа санаалаахпын.

Үөрэппит бары учууталларбар чэгиэн-чэбдик олоҕу баҕарабын, уһун үйэлээх буолун, биһигини өссө да үөрдэ турун, биһиги син биір үйэ-саас тухары эһиги үөрэнэччилэргит буолабыт!

Ю. А. СЛЕПЦОВ,

80-ус сыл выпускнига,

педагогика билимин кандидата.

Хаартыска ФИЦ «ЯНЦ СО РАН» ылылына.

Нэһилиэккэ олунньу 28 күнүн туругунан 55 сүөһү иитиллэн турар, онтон ынар ынаба 20, 12 ынах төрөөтө, 6 тыһы, 4 оҕус, икки ньирэй өлөн төрөөтө. Быйыл олохтоох дьаһалта тыа хаһаайыстыбатыгар көмөбү 7,5 тонна комбикормна, 5,5 т эбиэскэ, 50 кууруссаба сайаапка ылла. Олохтоохтор мань таһынан 18 ыал тутуу матырыяалын 19 көрүгүн сакаастаатылар. Саамай элбэх профлист 300 тыһ. солк. суумалаах, барыта 700 тыһ. суумалаах сакаастанна. Мань таһынан олохтоох ДЭС-кэ солярка, ОДУоКХ ГУП-ка таас чох тизлээ сылдыллар.

Аҕа дойдуну көмүскээчилэр күннэрин чэрчитинэн араас тэрээһиннэр буоллулар. «Сулусчаан» уһуйаанна Аҕа дойдуну көмүскээчилэр күннэригэр икки хамаандааҕа араас группа оҕолоро арахан бэрт үчүгэйдик күрэхтэстилэр. Хамаандалар ааттарын бэйэлэрэ толкуйдаабыттар, бастакы хамаанда (хам. Коля Нучеканов) «Боевые танки», иккис – (хам. Сулустаан Никулин) «Ночные снайперы». 6 түһүмэхтээх (хартыынаны хомуй, ханнык хамаанда түргэнин), эйбүс буол (хамаанда уолаттара кыыска сайаҕас тыллары этэллэр), болҕомтолоох буол

күрэх) күрэхтэстилэр. Бэрт эрийсиилээх, ыһылаах-хаһылаах этаптар кэннилэриттэн «Гром» (хам. Л. Соркомов) хамаанда бастаата, иккис «Кэскил» (хам. М. Хабаров) буолла, үһүс миэстэбэ «Red star» (хам. Э. Стручков) табыста. Хамаандаларга грамота уонна минньигэс

(хартыынаны көрөллөр, хартыынаны ылан кэбиспиттэрин кэннэ, хас да ыйытыкка сөптөөхтүк эппиэттииллэринэн), хары баттаһы (бары кытталлар), кырабы харах, былаабы ким түргэнник ылар). Күрэхтэһии быыстарыгар араас группа оҕолоро эбэрдэ ырыалары ыллаатылар, хоһооннору эттилэр, үнүкүүлээтилэр. Бу күрэхтэһиигэ сыанабылы эһэ Гуляев А. И. уонна аҕа Корякин А. А. быстылар. Инники күөнгэ биир очукуонан кыайан «Ночные снайперы» хамаанда табыста, иккис «Боевые танки» буолла. Кыттааччыларга барыларыгар жетон уонна минньигэс бириистэр туттарылыннылар. Итиллээчилэр эһээлэргэ, аҕаларыгар бэйэлэрэ онорбут сэмэй бэлэхтэрин туттардылар.

Төбүлөх орто оскуолатын үөрэнээчилэрэ «Снежный барс-2020» күрэхтэһиигэ кытыннылар. Үс хамаандааҕа арахан 6 этапка (буулдьанан ытыы, Аҕа дойду туһунан тест, радио-сибээс, физическэй бэлэм, эстафета, моһоллордоох

бириистэр туттарылыннылар.

Нэһилиэк күүстээх анардарыгар Аҕа дойдуну көмүскээчилэр күннэринэн олохтоох «Күндэйэ» нэһилиэк дьахталларын түмсүүтэ (сал. А. Е. Соркомова) олус үчүгэй күрэхтэһиини тэрийэн ытта. Кыттааччылары, ыалдыааччылары эбэрдэлээн баран, «Саллаат биир күнэ» диэн күрэхтэһии саҕаланна. Дьүүлүүр сүбэ Е. В. Герасимова уонна А. Н. Нучеканова сыаналаатылар. 11 түһүмэхтээх (Туруу; бириэмэбэ таньны (пилотка, гимнастерка, портянкалаах саппыкы); сэрээккэ (отжимание); сарсыардаангы аһылык (биримэбэ гречка сииллэр); стройдааһын; политзанятие (ыйыгылар); эбиэт (гороу биир устууканан сииллэр); бойбуой үөрэх (автоматы ыһыы, таньы); дартс; кизһэни аһылык (морс иһии); иллэн кэм (төһө элбэх ырыаны таайаллар), отбой (сыттыгынан бэрсииһи).

Хамаандааҕа үстүү (аҕа саастаах, орто саастаах, ыччат) кытыннылар. Бастакы

Нэһилиэк олобо

СҮҮТҮК СОНУННАР

«Кэскил» (Хабаров В. С., Атласов А. В., Корякин А. А.), иккис «Эрэл» (Нучеканов Б. И., Николаев А. Е., Хабаров Т. Р.), үһүс «Дохсун» (Старков А. Ф., Хабаров Р. Е., Корякин С. А.) хамаандалар күрэхтэстилэр. Олус сонун, күлүүлээх, көрдөөх-нардаах түһүмэхтэр кэннилэриттэн «Дохсуннар» инники күөнгэ табыстылар, иккис «Кэскиллэр», үһүс «Эрэллэр» буоллулар. Күрэхтэһии кыттааччыларыгар «Байанай» маҕаһынтан сертификаттар туттарылыннылар. Инники да тэрийэр тэрээһиммитигэр бу курдук көрдөөхтүк кыттыахтара диэн эрэнэбит дии хааллылар «Күндэйэ» түмсүүлэр.

Л. СТРУЧКОВА.

ЫРЫА КЭҢИИЛЭЭХ ЫАЛДЫТТАР

Бу күннэргэ Абый улуһун Абый нэһилиэгин М. А. Слепцова аатынан култуура уонна сынньалан киинин дириэктэрэ С. В. Слепцова салайааччылаах бөлөх Муома оройуонун Сайдыы, Собоолоох, Индибир, Хонуу хайыскаларынан ырыа, үнүкү кэһиилээх хоно-өрүү гастроллаан дьон-сэргэ сэнээриитин ыллылар. 9 айар киһилээх кэлэктиип олус табан туруорбут кэнсиэрэ нэһилиэһинэ биһирэбилин ыһыан ылла. Р. М. Стручкова «Дьүөгэлэrim, кыргыттарым», «Кырдыбат вальс», С. В. Слепцова «Доботторбор», Е. Слепцов «Бүлүү» ырыалара, «Сонуччу үөрүү», «Миэхэ да баар» диэн сценкалар, «Катюша», узбекскай үнүкүүлэр көрөөччүлэр болҕомтолорун ордуу таргылар.

Ыалдыттарбыт аҕыс чааһы быһа массыынаба сахсыллан айаннаан кэлэн өссө кэнсиэр көрдөрөллөрө кэрэхсэбиллээх. Кэлэр да өтүгэр бу үгэстэри хардарытаары атастаһа туралларыгар баҕарабыт. Үчүгэй кэнсиэрдэрин иһин олохтоохтор махтанан туран, өссө үрдүк ситиһиилэри, туйгун доруобуйаны, дьоллоох айаны баҕара хааллылар.

Н. СОРКОМОВ.

Буор Сыһыы.

ПРОДАЮ

частный дом с центральным отоплением в п. Буор-Сысы. Имеются баня, теплица, душ.

Обращаться по тел.: 89141086918, 89241671495.

ИНДИГИР
УОТТАРА

Хаһыакка сүрүтүң!

2020 сыл бастакы аҕарыгар

Тэрилтэлэргэ – 1320 солк.

Биридиилээн дьонго – 660 солк.

На территории республики установлен запрет продажи несовершеннолетним бестабачных сосательных и жевательных смесей, содержащих никотин. 26 февраля в ходе тринадцатого (очередного) пленарного заседания Госсобрания (Ил Тумэн) под председательством Петра Гоголева 26 февраля в окончательном чтении утвержден законопроект о запрете продажи несовершеннолетним бестабачных сосательных и жевательных смесей, содержащих никотин и его производные.

Законопроект был разработан по инициативе Главы Якутии Айсена Николаева в целях защиты здоровья несовершеннолетних от «инновационных никотиносодержащих продуктов», являющихся альтернативой курению табака, в том числе бестабачных сосательных или жевательных смесей, и по своей сути которые относятся к суррогатным продуктам и реализуются как аналог снюса, оборот которого на территории Российской Федерации запрещен.

Проектом республиканского закона введен запрет продажи несовершеннолетним бестабачных сосательных и жевательных смесей, содержащих никотин, на территории республики.

За нарушение запрета законом установлена административная ответственность. Полномочия по рассмотрению административных

правонарушений по нарушению запрета оборота на территории Республики Саха (Якутия) несовершеннолетним предлагается возложить на административные комиссии.

Народные депутаты республики по итогам рассмотрения данного вопроса проголосовали за принятие закона в окончательном чтении.

Заместитель председателя постоянного комитета Государственного Собрания (Ил Тумэн) Республики Саха (Якутия) по делам семьи и детства **Валерий Лютый** в перерыве пленарного заседания в ходе пресс-подхода подчеркнул, что данный закон необходимо было принять в скорейшие сроки для защиты здоровья детей от тех угроз, которые возникли из-за недобросовестных предпринимателей.

Он напомнил, что ранее данные никотиносодержащие бестабачные сосательные и жевательные смеси, аналоги снюса, которые наносят ущерб здоровью, официально продавались в магазинах республики.

Парламентарий отметил, что от граждан республики поступали многочисленные обращения и жалобы, которые и стали основой законопроекта.

Он подчеркнул, что благодаря принятию законопроекта будут

приниматься административные меры в отношении нарушителей.

Пресс-служба Ил Тумэна.

Вниманию населения!

3 апреля 2020 года в 15.00 в актовом зале районной администрации состоятся общественные обсуждения по проектам лимитов и квот добычи лося, благородного оленя, косули, кабарги, снежного барана, буроого медведя, соболя и рыси на территории Республики Саха (Якутия) в сезон охоты 2020/2021 года (на период с 1 августа 2020 года по 1 августа 2021 года).

Администрация МО
«Момский район».

КӨННӨРҮҮ

Б. дь. олунньу 26 күнүгэр «Индибир уоттара» хаһыат 16 №-гэр «Владимир Солодов – Муомаҕа» матырыйаалга иккис балаһаа редакция үлэһиттэрэ Г. Федотов уонна Р. Былбанаева уордуларын алҕастар тахсыбыттарынан манньк көннөрөн ааҕаргыгыгар көрдөһөбүт:

...Иккис колонка бастакы абзаһыгар үөрэх управлениетын начальнига **Т. Д. Андреева** «...Индибир уонна Орто Дойду оскуолаарын тутуулар 2025-2026 сылларга турбуттарын 2021-2022 сылларга көһөрөргө көрдөһөбүт...» диэтэ.

Үһүс колонка бастакы абзацка «...баһаарынай чаас салайааччыта **С. Н. Мараказов** тылы ылла: «Кэнники сылларга элбэх быһылааннар тахсар буоллулар, киһи өлүүтэ, сүтүүтэ, вертолет сууллута. Ол аайы бийигини ыттан иһэллэр. Дьингэр, ол бийиги үлэбит буолбатах, атыммыт. Ол оннугар анал үөрэхтээх, техниккалаах, дьылээх-уоттаах поисково-спасательнай сулууспаны Муома оройуонугар кииннээн тэрийэргэ туруорсабын. Ол сулууспа Индибир сүннүгэр үлэлиэ этэ, оччобуна үлэ миэстэтэ да көстүө, туризм да сайдыа, дьон олоҕо да тупсуо этэ».

Иккис абзацка Собоолоох нэһилиэтин баһылыга **А. А.**

Тарабукин: «Быйылгы сылга Тинхээн баһыгар көмүс хостооччулар киирээри тураллар. Ону утаран нэһилиэнньэ аатыттан 132 киһи илии багтааһыннаах сурук мин ааптар киирэн сытар. Оройуон, Собоолоох дьаһалталарын өттүттэн айылҕа харыстабылын уонна промышленностьыгар бу туһунан сурук ытыллан турар. Нэһилиэк бу сиргэ көмүс хостооччулары киллэрбэккэ көрдөһөр, ол оннугар айылҕа пааркатын тэрийэргэ туруорсар.

Бу колонка 4 абзаһыгар: Бийиги Арктика улуустарын аптекалара медикаменнары маннайгы тыын суолталаах табаардар переченнэригэр киллэрэргэ кэккэ сылларга туруорсабыт. Өссө **Е. А. Борисов** кэлэ сырыттабына бу боппурус күөрэйбитэ. Син оннун булан испитэ. Билигин вакциналары, инсулины эрэ тутта аҕалаллар, онтон сүрүн препараттар портка хаалаллар. Күн-дьыл турбат, уопуска, бырааһынньык кэмнэригэр, элбэх куруус буоллабына, эмтэри олох да ылбаттар. Бастатан туран, бордодуукталары, коммерческэй таһааһы аҕалаллар. Онон бийиги көрдөһүүбүтүн өссө көрөргө, сөпкө быһаарарга баҕарабыт, – диэтэ «Муома-Фарм» МУП дириэктэрэ **Т. Г. Дягилова**.

Бэһис абзацка «Оттон Г. Г. Слепцов...» диэни **Григорий Степанович Слепцов** диэн ааҕарга.

Редакция.

Тэрийээчи: СӨ
Бырабытталыстыбата,
"Сахабэчээт" СӨ Судаарыс-
тыбанный автономнай тэрилтэтэ.
Таһаараччы: "Сахабэчээт" СӨ
Судаарыстыбанный автономнай
тэрилтэтэ.
677000, Дьоккуускай к.
Орджоникидзе уул., 31 №-рэ, 124 каб.,
тел./факс: 8(4112)343917.
e-mail: sakhapечat@mail.ru
Генеральной дириэктэр
э.т. В.И. СЫРОМЯТНИКОВ.

Сибээс эйгэтин информационнай
технологияга уонна маассабай
коммуникацияга надзорун
федеральной структуратын Саха
сиринээби бырабылыанньатын
20.06.2019 с. бэриллибит
сидиэтэлиститэтин
ПИ № ТУ 14-00520

Кылаабынай редактор
э.т. Г. М. ФЕДОТОВ.

Хаһыат нэһилээбэ иккитэ тахсар.
Редакция кирибит суруктар
төнүбүттэр.
Матырыйаалга ахтылар чакчылар иһин
эпизитинэн сурук ааптара сүгэр.
Ааптар суругар этиллэр санаа
хаһыат тутуһар хайысхатыттан
атын буолуон сөп.
Быллриилэр, рекламалар
ис хоһоонноругар эпизитинэн
тустаах киһи сүгэр.
® Реклама быһытынан бэчээттэнэр.

Хаһыат 18 №-гэр 16 ч. илии баттанна,
17 ч. график быһытынан бэчээккэ бэрилиннэ.
Компьютернай талыта, верстка оройуоннаабы
«Индибир уоттара» хаһыат редакционнай-
полиграфической комплекска оҕоһулан
бэчээттэннэ.
Редакция, типография, таһаараччы аадырыһа:
Муома улууһа, Хонуу сэл., кап. Елкин уул. 4 №-рэ.
Кээмэйэ 1 усул. бэч. л. Тиража 360.
Сыаната дуоҕабар быһытынан.
Телефоннара: 8(41150)2-10-21.
Электроннай почта: indigir-uottara@yandex.ru